

SAMPROJEKTET I PITEÅ KOMMUN

Åsa Sandberg

Bakgrund

Vi såg en ökad psykisk ohälsa hos unga i kommunen, främst bland unga kvinnor. Flickor mådde psykisk sämre för varje år, från åk 4 fram till gymnasiet över hela länet och i förhållande till pojkarna var skillnaden markant. Detta bekräftades av de hälsosamtal som gjordes 2014/2015 i Norrbottens län. Enligt folkhälsomyndighetens senaste studier framgick att unga transpersoner var en särskilt utsatt grupp för psykisk ohälsa.

Den ökande psykiska ohälsan och de ökande självmordstalen ledde till att pengar satsades regionalt för att testa nya metoder och arbetssätt i syfte att främja ungas psykiska hälsa. (SAM) samverka-agera-motivera.

Piteå kommun beslutade att i samarbete med Region Norrbotten medverka i SAM-projektet under 2 år för att i samverkan pröva och implementera generella, evidensbaserade och primärpreventiva metoder för att förebygga ohälsa hos barn och unga, 0-20 år. I projektet ingår utbildning, samverkan och implementering av metoder. Projektet hade redan startat upp i Haparanda och Boden två år tidigare och visat på positiva resultat.

Mål med SAM

- Att minska andelen unga som tar sitt liv.
- Att införa en nollvision gällande självmord. (politiskt mål)
- Att stärka samverkan mellan olika aktörer
- Genom förebyggande insatser främja och stärka barn och ungas psykiska hälsa
- Det är en målsättning att metoder och verksamheter i projektet ska bli fortlöpande verksamhet i kommunens regi för att motverka psykisk ohälsa.

Beskrivning av arbetet under perioden

Den operativa gruppen fick redan under våren 2017 mandat av styrgruppen att besluta om aktiviteter och införa de metoder som var planerade för SAM.

Youth awarness of mental health (YAM) 13 -15 år, Acceptans Commitment therapy (ACT) 16-19 år, Alla barn i centrum (ABC) 3-12 år, Komet 3-12 år, International Child Developing Program (ICDP)- vägledande samspel 0-3 år, Dansmetoden 12-19 år och "Älskade förbannade tonåring" (ÄFT) 13-19 år.

- YAM i alla åk 7:or (90 % av alla kuratorer utbildade)
 - ACT i alla klasser på strömbäcken (alla kuratorer utbildade)
 - ABC, ca 5-6 föräldragrupper/år
 - ÄFT, ca 5-6 föräldragrupper/år
 - KOMET, 1-2 föräldragrupper/år
 - Dansmetoden, 1 grupp/år
 - ICDP på alla mvc/bvc föräldrautbildningar
-
- Projektledarens roll har varit att sammanföra de olika gruppledarna för peppande och boostande fortbildning/ aktiviteter så att metoderna som implementeras får möjlighet att leva vidare i vår kommun.

Operativa gruppen har träffats en gång i månaden och varit ett stöd för projektledaren i dennes arbete. De metoder och aktiviteter som varit inplanerade har förlöpt i stort sett enligt planering. När den operativa gruppen har träffats har projektledaren gett korta rapporter om nuläget. Beslut om omfattning och riktning på aktiviteterna har tagits ut av den operativa gruppen. Ex beslutade man att "Dansa utan krav" skulle erbjudas på Porsnäs skola som ett pilotprojekt i projektet.

Övriga aktiviteter såsom föreläsningar och mindre aktiviteter har fått plats i mån av tid. Exempel på detta;

- Hälsodagen på Hortlax skola
- Mental träning med Peter Varg (Vargen)
- Prestationsprinsessan med Cajsa Tengblad föreläsning för högstadie- och gymnasieelever.
- Pulsträning i klassrummet på gymnasiet.(pulslockor)
- HBTQ- certifiering , ungdomsmottagningen och mvc/bvc mfl.
- Föreläsningar av elever till elever, Anorexia, ADHD, ångest, oro, stress mm.
- Webb satsning för kuratorer, app till kuratorerna så att de kan använda FaceTime med sin elever. Infört på ungdomsmottagningen sept 17. Intresse finns bland gymnasiet och grundskolans kuratorer. Inväntar utvärdering från UMO.

De stora projekten under hösten har varit skrivandet av BOKEN och pågående uppstart av DANSMETODEN.

I ett medskapande arbetssätt tillsammans med ungdomar i Piteå åk 9- åk 3 på gymnasiet har vi i SAM-projektet skapat boken "Du är inte ensam"!

Boken av unga till vuxna har vuxit fram i nära medskapande samarbete med Region Norrbotten och redaktör och föreläggare Gunnel Wilen, Plan Sju och Tor-Arne Moe, typwriter.

Åsa och ungdomarna i redaktionsgruppen har besökt Luleå varannan vecka och jobbat tillsammans på Plan Sju's redaktion.

En noggrann planering skapades över arbetsgången, deadlines för text och bild och slutligen boksläpp den 13 december kl. 14.00 på Piteå stadsbibliotek.

Dansmetoden, eller dansa utan krav har också tagit form under hösten.

En danspedagog har anställts och Porsnäs rektor och EHT-team var positiva till att erbjuda "dansa utan krav" till sina elever.

Metoden är forskad på och Anna Duberg har funnit god evidens för att dansprogrammet stärker och ger god effekt till unga tjejer med psykisk ohälsa. Eleverna dansar två gånger i veckan 75 min/gång på sin fritid. Aktiviteten är planerad till församlingsgården i Norrfjärden. Uppstart planerades till i slutet av november. Intresset i Porsnäs var litet. Ytterligare ett försök till att dansa utan krav gjordes centralt för alla våra högstadiееlever i kommunen och där lokalen var Familjens hus. Intresse fanns även där men var tyvärr alltför litet.

Diskussion

Övergripande reflektioner

Vårt arbete i SAM har så långt varit mycket positivt med stora synliga effekter på de grupper som berörts och människor som samarbetat och som jobbat mot samma mål. En känsla av något nytt och fräscht som i samarbetet ger något mer. Ett mervärde och en hoppfull framtidstro har genomsyrat arbetet.

Resultaten är svåra att utläsa ännu då det är mjuka värden och i små sammanhang. En tvåårsperiod är alldeles för kort tid att dra några stora slutsatser av arbetet som gjorts.

Däremot är känslan runt alla aktiviteter och metoder som införts dock mycket god och stark! Många metoder har kommit för att leva kvar ett tag hos oss i Piteå! SAM som arbetsmodell har förhoppningsvis kommit för att stanna!

Samverkan och kunskapsutbyte

En stor del av arbetet med SAM rör samverkan och det är positivt att så många i Piteå känner till SAM och vill vara en del av projektet.

Ungdomarna ser det verkligen som sin chans att få påverka och vara delaktiga. Elevkåren på strömbäcken är aktiva, även en del av elevråden.

Ung-PT, unga skribenter på PT följer SAM-projektet och gör reportage i tidningen och på webben. (Pt-town)

Många vill delta och samarbeta över gränserna, många aktörer vill veta mer och ber om lite aktuell kunskap/information om SAM-projektet.

En utmaning kan vara alla som inte har tid att samverka när verkligheten mest är av karaktären att "släcka bränder."

Sedan kan man fundera på hur samverkan ska fortgå om inte samordning finns efter projekttidens slut.

Värdegrund och SAM's värden

SAM's värden är viktiga att ha levande i det dagliga arbetet. Att arbeta med värdena är många gånger svårt, de kan upplevas som diffusa och/eller självklara.

Checklistan för ökan inkludering är ett bra hjälpmedel.

Med hjälp av ett normkreativt arbete blir det lättare att inkludera fler.

SAM's värden är sex olika områden. Etik, jämlikhet, jämställdhet, normkritiskt förhållningssätt, medskapande arbetsätt, och evidens.

Det är svårt att kommunicera runt SAM då det både är en arbetsmodell och ett projekt. Det är en otydlighet i detta som olycklig. När projektet är över, är tanken att ska SAM's värden och arbetsmodell bestå.

Att det ska fortsätta heta SAM är för mig personligen oviktigt, det handlar om ett fortlöpande främjande och förebyggande arbete för våra barn och unga i Piteå kommun!

Sammanfattning och framtid

Vi kan sammanfatta det första projektåret och se att det så långt varit framgångsrikt och intressant för alla inblandade. Alla pratar gott om SAM och alla som jag mött och informerat tycker att SAM behövs.

Framtidsutsikter 2018:

Målet är att under 2018 införa machofabriken, ev. i samarbete med ungdomsmottagningen, kyrkan, idrottsföreningarna. Vidare vill vi fortsätta utveckla dansmetoden på mellanstadiet, implementera och vidareutveckla föräldrastödsprogrammen i kommunen i samarbete med Länsstyrelsen och SKL (Sveriges kommuner och landsting).

Nya samarbetspartners under 2018: Kyrkan, idrottsföreningar,

Farhågor: Sista året på projektet, hur mycket kommer att bli befintlig verksamhet efter projektets slut? Vilka metoder ska vi använda för att utvärdera på ett kvalitativt sätt?

Möjligheter: Många känner redan till SAM-projektet och varje vecka dyker det upp nya samarbetspartners, tankar och idéer. Många vill tänka nytt och göra nytt för att våra barn och unga ska må bättre. Förebyggande och främjande insatser för småbarnsföräldrar har visat sig ge mycket goda resultat för barnens mående och utveckling. Hemmet är grunden och oerhört primärt. Hur satsar vi ännu mer på föräldraskapsstödet i vår kommun?

Tillhörighet/meningsfullhet: Utbildningsförvaltningen äger projektet, hur blir det efter projekttidens slut? Behövs fortsatt samordning? Kan man dela upp ansvaret, kan de implementerade metoderna och ansvaret för att dessa utvecklas och lever vidare ligga på samordnaren på Familjens hus om den tjänsten utökas 25%? Kan övrig uppföljning och utvärdering av det förebyggande arbetet för barn och unga i Piteå kommun ligga som en undergrupp till folkhälsorådet?

// Åsa Sandberg, projektledare.

Telefon
0911-697290

E-post
Åsa.Sandberg@pitea.se

Postadress
Olov Palmes väg 6F, 94131 Piteå